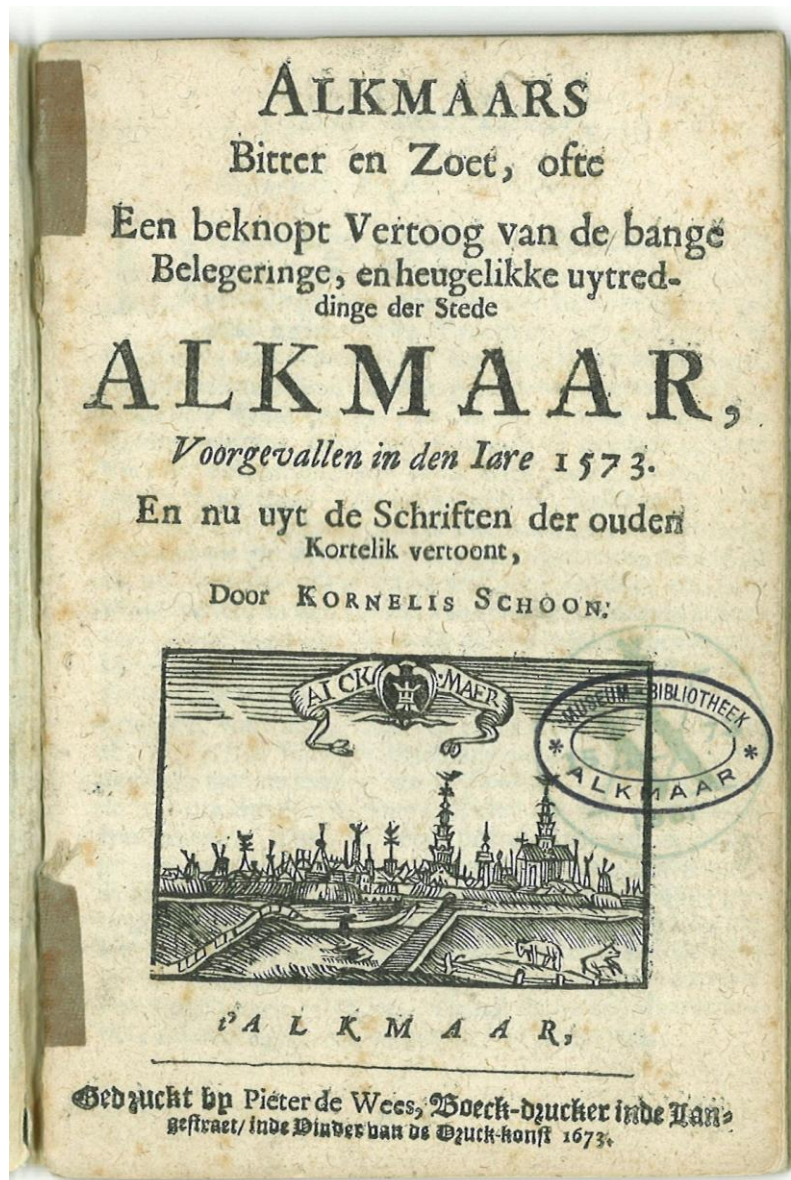

Alkmaars bitter en zoet; door Kornelis Schoon.
Alkmaar, Pieter de Wees, 1673.

Bibliotheek: 6 A 7 j

Transcriptie: transcriptiewerkgroep Regionaal Archief Alkmaar, juni 2010.

[i]

Aan den Lezer,

Beschedene Lezer,

De ernstige begeerte van vele, om de zonderlinge geschiedenis, van di wonderlikke verlossing van *Alkmaar*, uyt het prangende geweld hunner felle Vyanden, van de stoel der waarheid, wel dikmaal, en met kracht van beweging, uytgeboezemt, doch, by mangel van vast-houdende geheugenis wedder ontslipt, in een kleyn hand-Boekjen te mogen nalezen, bragt my te binnen of het niet oorbaar was, ter voldoening van dezer liden zucht, de pen op 't papier te zetten. 'k Stond in beraad. Zulks aan te vaarden deed my beducht zijn, of niet sommige, in deze laakzike eeuw dit werk oewel zouwdn opnemen, denkende als of ik, door idele waan-wijsheyd verrukt, den baas wilde spelen, en den luyster van zoo veel beroemde Schryvers, die de hand aan dit werk geleyd hadden, benevelen. In 't weygeren vond ik ook swarigheyd: 't was di luyden, di daar om wensten, om Gods, zoo goedertirene als getrouwwe, voor-zorge over ons live Vaderland van oudws af, als in een spigel te beschouwwen, en juyst de gelegenheyd niet en hebben om di Boeken te bekomen, ofte de tijd om dezelve te door snuffelen, in haar loffelikken iver gesteurd. Des, my niet bekreunende aan de ongegronde inbeeldingen, van het losse breyn der qualik-duydende, en genegen, waar het mogelijk, met mijnen geringen arbeyd, imand nut aan te brengen, bestond ik, dit kleyn ontwerp, zijnde een kort begrip der geschiedenis, uyt de schiften van anderen by een te zamelen, en voor uwe oogen open te leggen. Gelieft de zaken, daar in bevat, aandachtiglik te over-wegen, en vaart wel.

[ii]

Epigramma in Obsidionem Alcmarianam

Solutam die 8. Octobris 1573.

ASpice quam densus miles circumdet ovile!
Ah! quot tormentis debile quassat opus!
Praesidium puer & virgo vix nubilus; arma
Cacabus huic, illi putria vincla cadi.
Hac defensa manu qui maenia noverit ista,
Praesentem neget hîc dimîcuisse Deum?

I. Forestus.

't Selfde in Duyts.

*Siet eens een groote macht van Krijghsvolk my omringen,
En hoe 't vast storm op storm op swakke muren doet,
Siet Man, en Maeght, en Kint eens vrolijk ommespringen
Met kalk en pekhoep, daer 't den Vyant mee begroet,
En afslaet; en ontkent, ghy die dit alles weet,
Ontkent eens, soo ghy kunt, dat God hier was, en Streed.*

A. Posthumius.

Jaer-Vers.

Op Alkmaars Ontset.

ONs aLkMaar seer benart Van't VInnIg Spaans gestoet,
Is tegen hoop ontzet en Voor 't VerDerf behoet.

Korn. Schoon.

[in handschrift:]

Clareat oCtobrIs LVX oCtaVa

ALCMA - rlanIs

ALKMAARS
 Bitter en Zoet,
 Zijnde
 Een Beschryvinge van het Beleg,
 En Ontzet dier Stede.

De heers-zucht in de-
 zen de Geld-zucht gelijk,
 werd te onverzadelikker,
 hoe zij meerder gevoed
 werd. Ider overwinnin-
 ge ontsteekt het herte des
 Overwinnaars met een
 brandende lust om het te
 winnen, en ook anderen de klem zijner Wape-
 nen te doen gevoelen.

10. July Nadat Don Frederik, zone des Hertogen van
 Alba, Haarlem, afgemat door geweld van buy-
 ten, verflenst door ongemak van binnen, eyn-
 delik had vermeestert, en gedwongen, op gena-
 de en ongenade van hem, haar zelven over te ge-
 ven zoo en rust hij niet maar neemt voor, op
 dat zijn lof te meerder uytbralle, ook andere
 plaatsens, op gelijke wijze, na zijn zin te men-
 nen, hij slaat zijn ooge op Alkmaar, Noord-Hol-
 lands Hooft-Stad, en, aan de land-zyde, des
 zelfs Bolwerk, dat het spits moesten afbyten.
 Om dan geen tijd, met marren, te verliezen,
 maar zich van de hitte zyner voorspoed te die-
 nen, zend hij dewijl de droeve mare van Haar-
 lems overgaen noch vers was, twe duyzent
 en vijf hondert voetknechten, gestijft met vier
 benden Ruyterye, der waarts, 't zy om het on-

Don Fredr.
 loert op
 Alkmaar.

16. July
 Zend eenig
 Volk der-
 waarts

Onstel-
nisse der
Burgers.

verhoeds te overrompelen, ofte wat nauwwer te besluyten.

De gemoederen der Burgerye, welke het versterken der Stad tot noch toe stoffelik hadde behertigt, waren ontzet: gelijk de boomen des wouwds beweegt werden door den wind, schudde haar het herte van wegen den schrik, uyt dit schilik op-donderende quaad, ontstaan; men wist nauw wat te doen, werwaarts zich te keeren.

Geerne hadden di van binnen gezien, dat Jonker Jakob Kabbeljauw, dien het bezetten der Stad, bij zijne Doorluchtigheydt, aan bevolen was, en zich met enig volk tot Heyloo en Egmond had ter ne'er geslagen, aldaar zyne Troepen versterket, om daar mede den Vyand het hoofd te biden, en den verderen inbreuk der zelve te stuyten: te weten het was haar te doen, om meester hunnes beraads te blyven en, in allien gevalle, te hunnen doen 't gunt zy goed keurden.

Kabbeljauw sloeg zulks plat af, oordelende, als een omzichtig Bevelhebber, di hem de zaken des oorlogs verstond, dat het niet raadzaam en waar, den Vyand af te wachten, daar men een Stad achter zich had, van wiens trouwwe men niet verzekert was.

Kabeljauw
tracht bin-
nen te ko-
men.

Derhalven, te gemoed ziende dat hy voor het nakende heyr der Spanjaarden, op haar laatste voordeel, na den aart der werreldlingen, te wonder moedig zouwde moeten swichten, verandert hy, wat voor de aan komste der Spanjaarden, van plaatse, begeeft zich, in alleryl met zijne scharen onder de Vesten der Stad, en, trachtende het bevel des Prinsen te gehoorsamen, zoekt daar in te komen.

Onenig-
heyd der
Burgeren
hier over.

De Stedelingen waren beteutert, een gedeelte, met vreeze bevangen, hadde reets de wijk genomen, en was met het hare deur-gegaan; de overige en trokken geen enen lijn, sommige, te laf, hielden tot overgevinge, andere (dien hare vryheyd wat meer ter herte ging) genegen het uysterste te wagen, tot inneminge der Krijghsknechten, di 't haarder hulpe aannaderden, om teffens met haar, de Wapenen in de vuyst te nemen, ter verdadiging.

Werd met
Ruykhaver
en andere
Hoofden in
gelaten.

Na veel twistens over en we'er, werd ten lesten Kabbeljauw, benevens den Hopman Ruykhaver, en enige ander Bevelhebbers, onder beding dat haar by-hebbende Volk buyten bleve, ingelaten, ten eynde zy, met di van de Regering, mondeling spreken, en wat gedaen wat gelaten moest zijn, rypelijk overwegen zouden. Deze waren ook bedremmelt in zoo gewigtig een overleg, en even twespaltig als de gemeente, den ene dit, den ander dat het beste achtende, invoegen dat men tot geen uytslag komen kost. Waar over Ruykhaver, verstaande dat de zaak geen uytstel leed, verstoort zijnde, uytbarst: 't was geen tijd om lang over 't besluyt te kauwen, men moest'er kort mede deurgaen en aanofte af-zeggen.

Als ook
haar Volk.

Den Heer Floris van Teylingen, een der Burgermeesteren, de zaak dipen in ziende, bepeynzende hoe het de Spanjaarts, in andere plaatzen, zelf zonder slag of stoot (op hope van genadelik gehandelt te werden) t'haarder gehoorzaamheid vlyende, niet anders als hare booze geesten, hadden gewoed, met moorden, schenden, rooven, vreezende dat ook haar zulks mogte bejegenen, grijpt moed, staad op, betuygt dat hy bij den Prinse, en de Burgers wilde leven en ster-

ven: en treed met Ruykhaver van het Raad-huys, daar veel volks, met verlangen hoe het af-loopen zouwde, samen gerot was, neemt zijnen weg na de Vrise-poort, laatze op slaan, en de Soldaten in trekken.

Voordeli-
gen uytval

Fluks wierd'er van haar wat ondernomen; de Kennemer-Poort geopent zijnde, rukten zij daar uyt, en na den Vijand, met zulk een geluk als hevigheyd, want zy sloegen de zelve op de vlucht, dwongen hem de Voor-stad te ruymen, en leyden di inde as; 't welk verricht zijnde, keerden zy met gejuych weder binnen.

18. July
Den Vyant
vertrekt

Den Vijand, zoo ruwelik onthaalt, zidende van euvel-moed en wraak-girigheyd, pleegt groote moed-wil, in het Dorp van Egmond-binnen, zet de huizen in vlam, en, een menigte van Beesten voor zich dryvende, keert weder na het Leger omtrent Haarlem.

Thans zag het' er zuur uyt in het Noorder-quartier, zijnde het volk doorgaans vol duchten en vreeze, bevangen en ingenomen door een verwijfde flauw-hertigheyd, uyt inbeeldinge van gedreygde onheyleyden, gesproten, di door het henen loopen van etlikke noch meer aangroeyde.

24. July
Sonnoy
schrijft aan
den Prince

Welken aangaande Sonnoy, dien het bewind, over Noord-Holland, in handen gegeven was, en zijn by-gevoegde Raads-luyden Filips, vander A. Frederik van Zevender, Frederik Ottesz, en Mr. Willem Bardesius, doenmaals tot Medenblik by een zijnde, zeker Brieu, gegeven den 24. van Hooy-maand, niet weynig na uysterste wanhoop smakende, zijner Doorluchtigheyd toezonden. Den inhoud quam hier op uyt: Dat, sedert den ondergang van *Haarlem*, die van 't *Noorder* geweest hunne enige hope op de vlucht schenen te stellen, pogende door alle wegen gereedste

van haar middelen te versturen. Men onderliet wel niet de plaatsen te sterken, maar zy dienden ook beter bezet, en van nooddruft voorzien; de *Vloot* bemant; en een Schans op *Tessel* geleyd, eer zich de *Vyand* daar vast-maakte, end' de vaart na de *Maze*, als ook allen toe-voer, en kundschap uyt *Zuyd-Holland* af sneed, of 't belemmere. Daar en tegen gebrak het aan *Geld*, lijv-tocht, krijgs-tuygh, *Soldaten*, en de trouwwe der zelve; zoo ras de betaling over haren dag toefde, en kon men 't langer niet harden in dien staat, nochte schijn van wenselikke uytkomst beoogen: Ten ware zijn *Doorluchtigheyd* een vast verbond met enige mogende *Vorsten* gemaakt, en treffelik ontzet voor handen hadde. In welken gevalle, het hoog tijd was, de *Steden* daar van te verwittigen, om 't verloop te schorssen.

9. August.
s' Princen
antwoord

De Prins, vol vuur van iver in den Godsdienst, vast vertrouwwende op de rechtveerdigheyd zyner zake, schikt hen, een Schriftelijk antwoord, tot bestraffinge van hare slappigheyd, en weder-op-rechtig van hun wankelend gemoed, op den 9. van Oegst-maand toe. Het merg bestond hier in. Een kloek en mannelijk hert pleegt ook in spijt der wederspeod, ankergrond aan de hope te vinden, d' angstvalligen en blooden, door de raad der vreese, verrukt te werden. Welke een onervarenheyd, zig in 't verkeeren der wereldze dingen t' ontsetten? welk een wankelbaarheyd, om 't misval van eene *Stad*, hoewel over bitter en deerlijk, te zwithen. Even of *Gods Arm* met dien afbrek verkort waar. En de gantze welstand des Lands aan *Haarlem* hing. Men behoorde daarom niet te beswijken, maar ziende, hoe de *Vijand* eer en eet aan flarzen scheurt, de voor-rechten vertreed, de verbonden hoe vast

gemaakt, hoe sterk bevestigt, niet en acht, te meer te yveren. Noch verscheyden sterke Steden, waar in het woord der waarheyd recht gesneden, de name *Gods* ge-eert wierd, dat boven alle inzichten gelden moest, zijn op onze zijde. De beklagde behoefte, waar heen de rede der verbaastheyd geschoven werd, kostmen voor-gekomen hebben, was' er na tydige waarschuwinge geluystert. 't Bevremt my wi doch het Krijgs-volk in di gewoonte gebragt hebben, om, ten juysten verschijn-dage hun Soldy niet ontvangende, te morren. Wat Keyser? wat Koning past zoo stip op betalen? immers den *Hertog van Alba* niet, vermits de Spanjaarden, di in dezen voorgaan, acht en twintigh maanden te goed hebben. 'k Sta in vasten verbonde met den *Vorst der Vorsten*, en ben het, voor het aanvaarden van de bescherminge, der *Christenen* en verdrukte Land-zaten aangegaan: verzekert zijnde, dat hy, di zijne betrouwwers nooyt te leur stelde, ons ook, zoo wy tot hem loopen, door zijn geweldige hand, in spijt van alle zijne en onze Vyanden, zal uytredde, zonder nochtans dat wy ondertussen zullen stille zijn, maar wagen de goed en bloed, de middelen, di ons den *Heer der Heyr-scharen* heeft toe geschikt, met lust te werk stellen. Wy verhoppen dat gy het heldenspoor der *Zeewen* zult inslaen, di noch onlangs 't Slot *Rammekens* hebben veroverd, 't welk doende, den *Spanjaard* de uytgespreyde vlerken zijner hoogmoed wel zal laten zakken. En of ons al wat ongeluks bejegt, evenwel weest sterk, denkt dat den werpel der Wapenen onwis loopt, en dat de veelheyd onzer gruwelen ook het snoodste verdient heeft.

Alkmaar
schikt zich

Di van Alkmaar, dien eersten torn waar van te voren gemeld is, uytgestaan hebbende, en, on

tot tegen-
weer.

der Gods zegen, voor over-val behoed, was, door den aftocht der voor-afgezonde knechten, aan a'emptocht geraakt, en gelegenheid, om zich in staat van tegen-weer te brengen. Ook verzuymen zy dezelve niet, te weten, niet schadelijker in dezen als achteloosheid. In de ure des quaads eerst na middel om zien, is qualik toegezien, en hem zelven in den grond gezeylt. Hier door zag men plaatzen anders bequaam den aanval der bespringers vruchteloos te doen afloopen, overweldigd.

Siet om na
levens be-
hoeften.

De Overheyd, wetende dat de vastste vastigheid niet bestaan en kan zonder voor-raad van mond-kost, doen haar uysterste best om zulks et bescharen: maar, of schoon de Prins, de andere Bond-genoten ernstig aanbevolen had, Alkmaar van het noodige te verzorgen onder belofte van vergeldinge van kosten, kond zy echter door Afgezondene tot Hoorn, voor de betalinge van mouwt en koorn t' hunnen behoefte, het woord der Noord-Hollandse Staten, ter nauwwer nood verwerven. Op dat het den Poorteren evenwel niet aan onderhouwd ontbrake, werd elk gelast na zijnen staat, zeker rogge te koopen en op te leggen, om in tijd van nood, te stade te komen.

Als ook na
Krijgs-be-
hoeften.

Maar of al zolders en schuren waren gepropt met graan, wat voordeel kon het doen om te wederstaan, indien het aan Wapenen ontbrak? dies gebruykt de Regering alle vlijt om zig daar van te dinen, op doende een menigte van Buspoeder en andere noodwendigheden des krijgs; buyten twijffel vlam-amende Mortiren, donderende Kartouwwen, kletterende Musketten en hand-bussen, scherpe Spietsen, geslepen Deegens, Helbaarden, Houwers, enz.

Versterkt

Alle dit zoo bestelt te hebben, dewijl zy de

- zig vlytig handen ruym hadden, was wel maar niet genoeg. Men lag te open. Men most ook de Stad versterken, of anders waar de kans verkeken, en alle voorraad de Vyand tot een roov. Des vangtmen aan de werken, uyt last des Prinsen van Oranje, door Jonker Karel van Booizot af gesteken, met alle neerstigheyd te voltooijen, waar aan niet alleen de Burgers by Hoofdmanschappen, maar ook de Huys-luyden, uyt de omleggende Dorpen, moesten arbeyden.
18. August. Nog wierd'er boven de geleyde, op bevel van Niwe sterk den Overste der Bezettingen, Kabbeljauw, een te begon - den. een nieuw Bolwerk, by de Vrise-Poort, benoorden de Stad, door Boeren, di het, onder besprek van binnen dri volgende weken tenemaal voltrokken te zullen zijn, hadden aan-genomen, begonnen.
21. August. Edoch, nauwliks hadde het werk te recht een Don Fred. aanvang genomen, of Don Frederik rukt, na het trekt na stillen van oproer en muyterye des Volks, van Alkmaar. voor het zuchtende Haarlem, en voert het, met firen moede, na het verbaesde Alkmaar: gehoorzamende alzoo zijner Vader Don Fernando d'Alvares, Opper-gezag-voerder over Nederland, in s' Konings name, welke in den zin had het Noorder-gewest, te Water en te Land, op het hevigt' aan te tasten en te dwingen, en daar toe het ene aan den Grave van Bussu, het ander aan zijnen Zoon overliet.
- Voorval - lende Ten zelven dage braakt den Spanjaard zijnen Schermut- selingen. gal al uyt, en aller eerst op twe Run-huyzen, aan den uystersten Boom van de vaart, dezelve in-nemende, om zoo het uyt-en-in-varen te belletten, en de Stad als de keel toe te binden. Di van binnen beseffende hoe veel daar aan gelegen was, daar tegen uyt-trekkende, met eenige

Soldaten by haar, staken het ene Huys, met bey de Molens in den brand. Tot het ander zagen zy geen kans, en den Vyand zoo sterk aankomen, tot ontzettinge van de haren, datze geprangt wierden te rugge te deynzen. Des nachts wierd de mond van de Haven, door het hol van een door-geboort Schip, gestopt, als mede een Schans by de Ton, aan de Schermeer, van wegen ontsteltenisse, verlopen. Zoo was de Haven in s' Vyands magt, het vluchten, der gener di noch mogten wensen weg te slippen, niet alleen, maar ook alle toe-voer verhindert. Vijftig Ruyters om den hulp-benden een weg te banen, de Vrise-Poort uyt-gere-den, vonden het daar ook te heet, en noodig de her-tret te kizen, in welke Schermutseling haar Ritmeester met een loot getroffen wierd, dat hy naderhand met de doot moest bekoopen.

Komt' er met 't heele Leger voor.

Middeler-wijl is s' Vyands gantse gros gekomen, heeft de Stad zoodanig omringt, de wegen en by wegen zoo nauw bezet, dat'er nimant uyt-ofte in-komen konde, dan in uysterste gevaar van 't Lijv, en met de wisse dood voor oogen.

Afmetinge en sterkte des Legers.

Het Leger, gelijk naderhand, door bespieders, (dienstig volk voor een Leger-Voerder, om s' Vyands doen te begapen en hem des te verstendige) aan Sonnoy, door Sonnoy aan den Prinse wierd bekend gemaakt, was in dezer voegen neder-geslagen: Don Frederik ging t'Ouw-dorp herbergen, benefens den Heer van Niorcarnes, Don Juliano de Romero, Gonsalous de Braccamonte, Don Pedro de Velasco, Don Pedro de Toledo, den Heer van Goigny, Sthephanus Dynara, den Heer van La Mote, met ander-half-hondert Paarden t' zijner lijv-wacht, en

De magt
der Stad.

Schryvens
aan Sonnoy
en Leden
der Steden
van den 23.
Augusty.

vijftigh Vanen knechten. De Kerk maakte hy tot een Pak-huys van oorloge; tot Huysweert zijn Broeder Don Ferdinand, met acht Vendelen; Polwyler tot Pankras, met zes Duytze en acht Walse van Robles, d' Heer van Chevreaux, en di van Liques, onlangs Overste van Haarlem gemaakt, hadden 'er te zamen twintig tot Koedijk; den Heer van Capres tien tot Bergen, met omtrent vier-hondert Paarden, zijnde de rest der Ruyterye; Eversteyn en Fronsberg twe-en-twintig in de Niwe-Poort; werdende den geheelen hoop geacht te bestaan uyt zestien-duyzend Man. Boven welke zy in de Beverwijk, water-steyger hares toevoers, noch dertig of veertig Ruyters geleyd hadden. Daar en tegen hadden di van Alkmaar een kleyn getal van weerbare Mannen binnen hare Wallen, namelijk: niet boven acht-hondert Soldaten, waar van de Hoofden waren, den Oversten Kabbeljauw, Willem van Zonne-berg Koenraad van Steenwijk, Dirk Duyvel en Jakob Henne-baard: want Ruyk-haver, te voren vertrokken, en daar na weder gekeert, op het woord van Sonnoy, hadde nu by 't verlies van de Schans, by de Ton, niet deur kunnen boren om de Belegerden bystand te doen. De Burgers waren dertien-hondert; de gevluchte Huys-liden en andere, gaar weynig; alle onervaren in den krijg. Maar een e'elmoedig hert, lief-hebber der gulde vryheyd, verfoeijer der harde slavernye, deed haar de nood uyt-harden. Di van Alkmaar, hoe zeer benart, vonden echter middel, om, op den dri-en-twintigsten van Oegst-maand, boden met Briven, ter Stad uyt te schikken, na Sonnoy en de Leden der Steden, te kennen gevende: haar voornemen, van

alle krachten in te spannen, tot betrachtinge van haar eer, en weringe van den aandringenden Vyand, met melding nochtans ener gesteltenisse, di veerdige hulpe vereyste, zy voegden daar by, dat het, hunnes bedunkens, raadzaam waar, met het doorsteken der Zee-dijken, diper inval der Spanjaarden te keeren, en liten in hare woorden, op dat zy te meerder nadruk hebben mogten, in vloeijen, dat hun, onder 't Schryven, ettelikke Kogels van vier-en-twintigh pond, van buyten in de Stad geschoten, vertoont waren.

Vergeeften
Uytval.

Op de zelve tijd wierd'er ook onderleyd, om de Haven weder te openen, door toe-bereyd vaar-tuyg, nochmaal een sprong te doen op het overgebleven Run-huys.

-- Geen dapper Held moet schromen
Door arbeyd of gevaar, zal 't goede tot hem komen. Sommige Burgers, verzelt met een der Burger-meesteren, en enige Bezettingen, t' Scheep gegaan, zouwden een water-strijd aan gaan, dewijl anderen, na genomen raads-besluit, te lande bezig waren. Maar den Spanjaart met een hoop volks af-zakkende uyt de Niwe-poort, en hem, op de middag, aanstellende als waar hy ten Storm gereedt, wierd de klok geklept, en, vermits de uytgezondene zulks ge- waar wierden, 't gevecht gestaakt, zijnde daar in al enigen gesneuveld. Ziet daar hare hope geheelik verwelkert; haar aanslag, op het gemelde huys ten tweden-male mis-lukt.

Den 24.
Augustus.
Verzoek
van den
Vyand ge-
weyert.

Daags daar aan liten zig enige voor de wal- len zien, volgens last, verzoekende, met di van binnen in gesprek te treden. 't Welk aan Jonker Jacob Kabbeljauw, overgebracht zijnde, heeft hy een vergaderinge geleyd, en is, tussen hem de Burger-meesters, Krijgs-raad, en de voornaem-

ste der Burgerye, beraamt en met eede versterkt: geen verbond, ja dat meer is, geen woorden met haar te maken, welk bescheyd haar ter Ooren gekomen zijnde, de verbittertheyd te grooter was, ende den grond van onverzoenelicken haat, waar uyt, daar na, zoo veel Vyandlijckheyd sproot, gevestigd.

Den 25.
Augustus,
Loos Al-
larm.

Te met quam de duystere nacht op handen, welke door de gulde stralen der Zonne, weder op-geklaart zijnde, deed den Vyand, veynzende te zullen Stormen, voor de Kennemer-poort allarm blazen, doch gelijk de uytkomst toonde, een loozen.

Wederva-
ren van ze-
ker Hop-
man des
Vyands.

Ook was'er van den Vyand zeker Hopman, na men meent, Steenbach na der Stad gezonden. Deze, dicht onder de Vrise-Poort genadert, verzocht daar een luttel te mogen toeven; 't welk verworven hebbende, begeerde met Kabbeljauw ofte imand van de Burger-meesters een wijl te kouwten. Maar ondertussen, terwijl deze boodschap na binnen gebracht wierd, door een gemeen Soldaet ontdekt zijnde, werd hem bevolen af te wijken. Dit doende branden di van de Wacht op hem los, met dit geroep: Haarlem was door zijn schelmse verraderyen in 't nauw geraakt. Hy, zynen Deegen uyt de scheede gerukt hebbende, dreygt de Wachters daar mede, en pakt zich deur.

Den 26.
Augusty.
Sonnoy
schrijft aan
Alkmaar.

Sonnoy, den, te voren gemelden, brief van den dri-en-twintigsten, ontvangen hebbende, antwoord op de zes-en-twintigsten, zeer medogentlik: het smerte hem aan zijne Zile dat het haar zoo bange was; hadde *Ruyk-haver* 't haarder ontzettinge overgeschikt, maar was door 't verlaten der Schanse niet binnen te komen; zijn zorgen, Sweet, en Bloed was echter 't hunnen besten; de

Prins om bystand gemaant; de *Sluysen* reets geopent; de Zee-dijk niet te ontzien, als de nood zulks afvorderde. Hy wilde ook geen arbeyd sparen om haar by alle mogelikheyd de behulpzame hand te bieden.

Als ook an
kabeljauw .
Brief van
de andere
Steden aan
di van Alk-
maar.

Een brief van den zelven, aan den Oversten Kabbeljauw quam byna op een uyt. Van gelijken schreven de andere Steden van Noord-Holland enen brief, den Alkmaarderen aanmoedigende tot uytharden, en 't bewaren hunner vroomheyd; zy hadden te denken op de gerechtigheyd der zake, als ook het lof en den loon, uyt het hanthavenen der zelve te verwachten; te vertrouwen op verlossinge van der Spaansen dwinglandye, waar toe groote hope was, mits *Graaf Lodewijk*, volgens bericht van *Ionker Philips* van der A, met treflike krachten in aantocht was, om *Neder-land* eens voor al aan een vryen hals te helpen.

Den 28.
Augustus,
Gedreygt
aanval ge-
staakt.

Op den acht-en-twintigsten, in den naren nacht, begav zich den Spanjaard, misschien om een preuve te nemen van der Stedelingen wakkerheyd, na de Stad. 't Getier der aankomende deed de lucht wedergalmen; 't gedreun van het schiet geweer d' aarde bewegen; 't geluyd van trompet en trom alles, wat'er om ofte by was, in rep en roer komen. Doch wanneer Burger en Soldaet met gelijke lust na de wallen lipen, en daar schrap stonden, verwachtende wat'er af vallen zoude, verdween hy stillekens.

Haren Lee
raar sterft

Groot geluck voor de Belegerde! maar wel haast gevolgt van een swaar ongeluk. In den vroegen morgen, een weynig voor Zonnen opgang, is, tot groot herten-leet der geheele gemeente, ontslapen en ingegaan den weg van alle vlees, haren getrouwen Herder en leeraer Ian Arentsz; de eerste di in Holland de waarheyd

recht verkondigt ende de verdichte beuzelingen, van den Rooms en stoel, beneven ja boven Gods woord aangeprezen uytgeboent heeft; een man, alhoewel ongelettert, en in de vrije konsten, (gelijck men di noemt) niet bedreven, nochtans van wegen de eerwaardigheyd van zijn leerszaam wezen, sprekende van zelven zonder spreken, het zonderling gewigte zijner redenen, en de geschiktheyd van zijnen heussen ommegang, altoos te roemen; een man, dien de last van Alkmaar, de plaatse zyner geboorte, waar in hy eerstmaal het licht aanschouwt hadde, ter herte ging, gelijk op, noch even voordat hy zijne oogen look betoonde, wanneer hy (misschien hem zelven boven zijne krachten vergende) met zijn gezin den Heere smeekte: hy wilde doch de Stad niet tot een roov overgeven, maar den zelven liver maken tot een veylige schuyt-plaatse der vromen en geloovigen.

Den 29.
Augustus,
Een werk
des Vijands
ingenomen
en verlaten.

't Geen dezen vromen, ernstigen Man, met de dood op de lippen, den hemel afsmeekte, beoogde ook de rest der Stad en poogde het onder Gods milden zegen daar toe te brengen. Dies verwaarloozen zy geen tijd, waar in zich de minste gelegenheid op doet om den Vyand enig afbrek te doen, tot verhinderinge van zijn vermetel onderleggen. Had den Vyand, onder gunste der dikke duysternisse, een sterkte voor de Vrise-poort opgewurpen, wel haast stuyft er een hoop wel gewapende den zelven uyt, om hun, door klem van yzere vuyst, daar van te berooven. Ook gelukt het haar. Maar den Vyand met een swaarder magt, weder aanvallende, wierden zo weder daar uyt gedreven, en genoodzaakt (wildenze niet alle op de plaetse neder-gemaakt werden) de Stad te kizen, mede-

- brengende voor buyt een weynig bus-kruyd, en ettelikke deegens en helmetten.
- De 1. Sept. Na verloop van enige dagen, quamen eyndelik de letteren van Sonnoy en de Noord-Hollandse Staten, te voren aangehaalt, met een der uyt getrokken boden, in de Stad. Oogenschynelik was en Burger en Soldaat daar door gesticht; hare ontsteltenisse verwisselde in gerustheyd; hare slappigheyd in kloekmoedigheyd; haar wantrouwwen in een sterke hope, om, met bystand van den God des Hemels, dien de eere der overwinninge alsins werd toegeschreven, alle aanslagen hoe listiglik besteken, alle geweld hoe wreed in 't werk gestelt, te vernitigen, en alzoo den Vyand, tot een groote hoon en smaad van hem, onverrichterzake, te doen vertrekken.
- Voorslag Minder was de dapperheyd van enige Hop-
van sommi luyden en een Stedehouwer; want dezer voor-
ge. slag was, of het niet beter en was geld en kostelikheyd te pakken, en daar mede uyt te vallen, om dat alles en het leven te behouwden. Bloodaarts waar heen vervalt gy? waar toe vervoert u de vreeze?
- De 2. september Wel haast quam zulks ter ooren van den O-
Briven aan versten Kabbeljauw, Hopman Koenraad van
Sonnoy, en Steenwijk, en de Burger-meesters Floris van
Staten. Teylingen, en Klaas Herksz, welke, op dat ook anderen niet met di luyden mogten aanspannen, zulks zeer stil hielden, en goed vonden, imand, om de juyste gelegenheyd der Stad te verstendigen, aan Sonnoy en de Staten te zenden. Waar toe zy bewilligden Maarten Pitersz van der Mey, meester Timmerman der Stad, dien zy twe kleyne briefkens, (beyde om spoedig ontzet in deze uysterste nood aanhoudende) over leverden.

Wederva -
ren van
Maarten
Pitersz van
der Mey.

Nu was goede raad duur om de zelve te be-
stellen, en geen kleyne swarigheyd stak 'er in om,
ter Stad uyt, door den Vyand te geraken, zon-
der achterhaalt te werden. Evenwel 't gelukte
den Besteller. Alvorens de briven behendig ver-
steken hebbende in een pols ofte Spring-stok,
daar toe bereyd, begeeft hy hem na buyten,
komt voorspoediglik by Ionker Diderik Sonnoy
tot Schagen, volbrengt zijnen last, en levert,
het gene hem te dien eynde behandigt was, aan
den zelve over. Sonnoy antwoord: hy had zijn
best gedaan, om het land met water te bedekken,
en alzoo het zelve onbruykbaar te maken, was
zulks noch ongedaan, ten haperde niet aan hem,
maar de gemene Landen; hy had zich na Hoorn te
begeven. Zoo gezeyd zoo gedaan. Hy vangt
de reys aan, en, alle moeite, om Alkmaar, in zoo
grooten moeijelikheyd in gewikkelt, enige
ruymte te beschikken, kleyn achtende, vertrekt
van daar na Hoorn. Daar komende geeft hy
insgelijks den Afgezondenen der Steden zijn
bevel te kennen, met ernst en iver verzoekende,
zy wouwdn doch, ter verquikkinge der Bele-
gerden, de Landeryen doen overstromen.
Noode konden deze daartoe verstaan, en ner-
gens na zoo mild betoonden zy haar nu in het
doen, als voorhenen in het beloven. Weyde en
winter-voeder voor de Beesten scheen hun na-
der te gaan, dan lijv en leven hunner benauwde
Bondgenooten. Een der zelve borst in dusda-
nige woorden uyt: Waarom zouwdn wy dat
schoone gras, di heerlikke vruchten op 't land ver-
derven? wat zullen te winter onze Beesten te eten
hebben? gy en hebt noch geen dri weken Belegert
geweest, immers tot Aller-heyiligen kunt g' het
wel houwden, Haarlem heeft het zoo lange ge-

houwden. Den Timmerman, begaan met de smert zijner bedroefde mede Burgeren, was verstoort over deze harde tale, en wist zich niet te bedwingen, of moest zijn herten-leet daar over betoonen, hy zeyde: Weet gy niet hoe groot het getal der Haarlemmers was boven het onze? is 't u onbekent dat Haarlem alleen van ene, wy van alle kanten kunnen aangetast werden? waart gy Koeherders in de zelve swarigheyd met ons, de zorge over de Beesten zouwd wat minder zijn. Welke heftige woorden zoo qualik opgenomen wierden, dat ze hem dreygden achter af te leyden. Doch wierd de zaak door enen Frederik Ottensz, oordelende dat liefde en medelyden tot de zijne zijn herte ontroert, zijne tonge los gemaakt hadde, by geleyd, en den Timmerman van hem vrinde-lik in zijne herberge onthaalt. Echter wierd 'er middel beraamt, om, door anderen, den Belegerden briven toe te schikken, behelzende een verniwinge der belofte van ontzettinge, en den Timmerman, met noch enige, na den Prinse te stiren, met vertoog van de jammerlikke gestaltenisse van haar.

De 3. Sept.
Een sterkte
voor de
vrise-poort

Den Vyand en slofte ondertussen niet in het voortzetten van 't gunt hy begonnen had, maar brandende van lust om zijn doelwit te bereyken, gebruyt hy alle neerstigheyd daar toe: want op den 3. van Herfst-maand doet hy een dijk graven, recht voor de Vrise-Poort, het zy dan om, onder gunste des zelv's, het Bolwerk, daar by gelegen, te ondermijnen, en door vernilend buskruyd te laten opspringen; het zy om daar van met geschut op de Stad te beuken.

Vergeefs
bestookt.

Grootelijks stiet dit den Stedelingen tegen de borst, en onverdragelik was het voor haar, de nadernissen des Vyands zoo verre gevordert te

zien: dies onderwonden haar sommige ter Stad uyt te trekken, in mening om dit, zoo vers op gewurpen werk omver te werpen, en tot den grond toe te slechten, maar hoe slecht liep dit af! Den Spanjaard, met kracht op haar aandringende, dreev haar voort, en prangde haar dermate, dat zij zonder ietwes gedaan te hebben, moesten t' huyskeeren.

schansen
door Son-
ge- [sic]

't Past den rechtschapenen Bevel-hebberen altoos oogh in 't zeyl te houwden, en op haer hoede te zijn, maar inzonderheyd als het op het nypen aan komt. Zoo gedroegh zich Jonker Diderik Sonnoy te dezen tijde. Beseffende de ellende van Alkmaar, en hoe bangen wee geheel Noord-Holland, by het verlies daar van, dreygde, deed hij vier sterke Schansen maken, namelijk enen tot Rustenburgh op den Huygendijk; een ander op Langedijk in Broek; de derde op Schoreldam, en de laatste op Krabbendam: latende in ider der zelve dag en nacht waken, twe ofte dri hondert Boeren, boven het Krijgsvolk.

Oterleek
Verbrand.

Ook had hy het dapper geladen op den genen di den Vyand behulpig waren, en wetende wat onheylen daar uyt ontstaan kunnen, dat eygen Ingezetenen daar toe over hellen, beval hy men souwde het dorp van Oterleek, daar van be-ticht, in kolen leggen. Pogende hier door, en het mis-bedrijv der Oterlekers te wreeken, en in anderen di booze lust uyt te blussen.

La Garde
komt in
Noord-Hol-
land

Pryselik was de zorgvuldigheyd des Prinsen van Oranje, de welke, tot styving van Noord-Holland, daar volk ontbrak om de plaatsen na behooren te bezetten, den heer de La Garde, met acht Vendelen, eensdeels Fransoizen, eensdeels Duytsen, derwaarts schikte. Waar over ook

- grootte blijdschap in dat gewest bespeurt wierd. Te weten de treftigste steun der dingen, en verquikking der volken di benart zijn, en met het vuur voor de schenen zitten, is het overkomen van troepen t'haarder hulpe.
- De 6. Sept
Niwe Burger-mee-
sters geko-
zen.
- Om weder tot de Stad te keeren. Hier neep de behoefte, in kervende van dag tot dag, waar over de bekommeringe meer en meer aangroei- de, en het quaad ondoorworstelbaar scheen. In welke tijd van benauwdheyd, volgens goed vinden van den Raad, 't getal der Burger-mee- steren wierd verdubbelt, om zoo met eenparige schouwderen den last te helpen torssen, den kleynmoedigen een hert onder de riem te steken, en het noodige te verzorgen.
- De 8. Sept.
Poulet
Doorscho-
ten
- Op den achtsten dezer maand wierd zeker Iakob Poulet, zijnde een vlaming, geen man van pronk, maar kloek van moede, ervaren in krijgs- handel, en grooteliks gezien by het volk, van het leven berooft. 't Quam zoo by. Twe Spanjaarden voor by gaande, ziet hij na de zel- ve over de wal, en begeeft zich (door onvoor- zichtigheyd die hem dier stond) blood voor een kogel, di hem het hoofd doorboorde.
- Den 10.
Septemb.
Aanslagh
des Vyands
mislukt.
- Nu scheen den Vyand met die van binnen te spelen; bragten enig geschut, van voor de Stad, na Bergen, even of zy in den zin hadden op te breken. Maar een wonderlik spel! dat den Be- legerden zuur opgebrokeu zoude hebben, in dien het zijn voortgangh gehad hadde. Want des nachts na den tienden, zochten zy met Schuytjens, brugs wyze samen gevoegt, over de graft te komen, en zoo meester te werden, maer wierden van de Schildwachten zoodanig ontvangen, datze met aller haast haar onder- winden staakten en te rugge keerden.

- Den 14. Septemb. Voorval-
len by St.
Piters-
Toorn.
- Den Spanjaard bleev echter even hardnek-
kig. Want op den veertienden maakte hy we-
der een beschansinge over St. Piters-Toorn, doen
maals tussen het Munnikke-Bolwerk, en de
Vrise-Poort gelegen, doch nu door den tijd,
wiens heeten honger zelv Steden/ Staten/ Ko-
ningrijken verteert, verslonden. Den toeleg
hier van was, om di gene, die den vervallen
muur des gezeyden Toorns poogden te her-
stellen, in hunne arbeyd te verhinderen; gelijk
ook geschiede: want sommige der zelve neder-
gevelt, andere swaarlik gewond zijnde, beving
den overigen een schrik di haar dede vertrekken,
en het werk, in verna voltooit, laten varen. En
ofschoon enige der Bezettingen in den volgen-
den nacht, di gene, di in dat niwe werk nestel-
den, overvilen en hol over bol daar uyt joegen,
moesten zy nochtans, bij gebrek van werktuyg
de hoogten niet kunnende effenen, 't zelve weder
verlaten, en voor den Vyand inruymen.
- Den 15. Septemb.
Een Schans
bekropen.
- Doorgaans toonden de Belegerden met uyt-
val op uytval haren moed, maar met bijzonder
geluk op den vijftienden van Herfst-maand.
Een hoop volks, op bevel der gantse Overheyd,
uytgezonden, onderkropen in de zelve tocht e-
nen loop-schans, aan de zuyd zyde van de Stad,
bequamen goede-buyt, en keerden daar mede,
als ook met een gevangen Spanjaard, weder.
- Buyt beko-
men, en een
gevangen
genomen.
- Wonderlikke bestringe des Allerhoogsten! bly-
kelik bewijs van zijn gunste! daar geen bode
ofte van Sonnoy, ofte de Bondgenooten, ofte
imand anders, van wegen het Leger der Vyan-
den, in de Stad koste komen, om een blijde
boodschap te brengen, kregen zy enen, uyt het
Leger zelve, di haar dienstige dingen openbaar-
de. Hy was genaamt Ian Jeronimo de Arcibu,

Zijn aan-
brengen.

een man di al enigzins geroken hadde, waar de toeleg des Spaansen Veld-heers op draeyde: want met de dood gedreygt zijnde, deed hem angst en belofte van zullen blyven leven, verscheyden zaken melden, di hy, gelijk de tijd leerde, uyt zijnen duym niet en hadde zogen. Zijn zeggen was! dat *Don Frederik* van het Hof bescheyd bekomen had, hij zouwde het bestormen der Stad verhaasten, en, kon hyze ten tweden of ten derde male niet vermeesteren, zijn heyr hoo-ger op na *Braband* voeren. Dat dezelve in den zin had, op vier bizondere plaatsens, te gelykelyk en met gelyke hevigheyd, aan te vallen, om zoo ten minsten enen, wat ontbloot van beweerdens, in hun magt te krygen; zijnde de Storm-bruggen, en allerley gereedschap, daar toe noodig, reets verveerdigt. En viel zijn voornemen na wens uyt, hy zouwde de gantze Stad in een Bloed-bad stellen, en nimand verschoonen. Zoo hoog zouwde zijn moord-lust steygeren, dat noch achtbaarheyd van Staat, noch eerwaardy van ouwderdom, noch weerloosheyd van sexe, noch onmondigheyd van jeucht, noch tederheyd van jaren, enigsins wat by hem zouwden vermogen, om niet aanzienlikke regeerdens, afgeleefde grijzen, swakke vrouwen, schreumige maagden, baardelooze jongers, en onoozele kinderen, alle over een kam te scheren, en door 't Sweerd of strop, of op andere wijze, van kant te helpen

wert tegen
belofte ge-
hangen.

Schandelik wierd'er met deze gevangen gehandelt, en hem geen woord gehouwdens: want niet tegenstaande hem het leven, onder beding dat hy klappen zouwde, beloofte was, kreeg hy echter de galg t' zijnen loon; tot magtige ontstichting van velen, de welke (vreezende datmen

haar, anders voor gunst-dragers van den Spanjaard zouw schelden) bedektelik morden: men behoorde oock de belofte, den Vyand gedaan, na te komen, en dit doen was een recht middel om voortaan alle gevangenen den mond te stoppen. Men vertelt van den voorzeyden Jeronimo, dat hy, om het lijv te behouwden, zich liet hooren: zoo zy hem sparen wilden, hy was bereyd, nevens haar, in den Duyvel te gelooven.

aanleyding
daar toe.

Men wil dat zeker Fransoois, binnen Haarlem gekregen, by de beleggers ontslaakt geweest zy, onder borgtocht en toezegging van de gelegenheyd der Stad te gaan bespiden; en dat hy, daar op overgelopen, zulks rondelik verklaart heeft aan di van binnen; de welke den Spanjaard, in het gewaad van den Fransoois, hebben opgehangen, ten aanschouwwen van den Vyand, om hen te doen gelooven, dat deez', in 't betrachten van zijn aangenomen last betraapt en daar over omgebragt was, op dat zijne borgen mogten verschoont werden.

Haarlemmers gedwongen te Delven voor Alkmaar.

Middeler wyle dreev Don Frederik zijne aannaderingen lustig voort, en daar aan tot delvers twe of dri hondert Haarlemmers, de welke uyt de Hooftmanschappen, by lotinge, geprest waren om, by beurte, hunnen poos te roer te staan. Wat een hard gelag, na zoo lang sukkelen, ten tyde van de belegering, uytgestaan, tot zoo moeilikken arbeyd gedrongen te werden, en alzo henen geleyd (hoe veel min dan ter dood?) om den scheuten der Alkmaarderen, hare live vrinden van wien zy, tot haar groot hertenleet, afgescheurt waren, ten doel te staan! maar den Spanjaard en kreunde zich des niet, nochte ook het beroepen op genade di hen vergunt was, en hoe zy leven en goed hadden vrygekocht, want

het antwoord hier op was: men had haar geen straf maar s' Konings dienst geveert, wiens eygen zy waren, en verplicht, by den zelven, alles op te zetten.

Den 17.
Septemb.
Vreemde
geschiede-
nisse.

Een wonderlikke zake verhaalt ons Nanning van Foreest, een man van aanzienlikken huyze, en di de bitterheyd van het beleg, nevens anderen gesmaakt heeft. De Maan, meest afgegaan, en na den loop der nature, ter middernacht boven de kimmen verschynen moetende, zoude al des avonds ten negen ure, zijn licht verspreyd hebben. Behalven veel anderen waren daar van Oog-getuygen, Piter Meerhouwt, Opper-Leermeester in de Latijnse Schole; en Dirk Kater, een ernstig man, op di stond rondendoende. Waarlik een vreemde geschiedenis! en by de Belegerden gehouwd voor een voorteyken van een blyder uytkomst, als de beklagelike gestalte der Stad scheen te beloven.

Den 18.
Septemb.
Alkmaar
bestormt.

Don Frederik alle het storm-gereedschap klaar gemaakt, en in het gezichte der Stedelingen gebracht hebbende, begon op den achtienden van Herfst-maand de stad met geweld aan te tasten; beukende met negen kartouwwen tegen de Vriese-Poort, met zeven op den Rooden Toorn, welke over de tweduyzend klooten ten deele van veertig pond, op enen dag, uyt haar metale kelen uytbraakten, en op beyde de plekken door het nederstorten van een groot rak wals, aan de buyten kant, een gapend vak maakten. By de Kennemer-Poort, en de Zouwt-keeten, reedemen quanswijs toe, om met Schuyten over te steken: doch 't was enkel veynzen, en zoo besteken, om di van binnen bet te verschrikken, en hare magt te splissen. Maar aan de andere zijde was het ernst; twe bruggen, 's nachts te vo-

ren, over de graft geschoven, d' een op pramen, d' ander op Wijn-vaten, baanden het pad ten storme, di, 's namiddags omtrent dri uren, zijn aanvang nam. De zelve was bevolen aan het paar regementen uyt Italien gebraht by Don Lopes de Acuna, onlangs tot Haarlem overleden. De Spanjaarden zich voorts doende, scheurden de lucht met een yslik krijgs-geschrey, en quamen als verwoede tigers, even of zy in een oogblik alles verslinden zouwden, met vurigen moede, tegen de bres der Vrise-Poort op loopen. De Belegerden, haar vertrouwwen gestelt hebbende op den levendigen God, wiens hand haar ondersteunde, weerden haar dapper, bejegend den aanvallers met allerley steek- en houw-geweer; en deed een regen van zidend' water en gesmolten lood, een sneew van ongeleste kalk, een vuur van brandende takken, pek-hoepen, en stroo, een hagel van schroot, kogels en stenen, hunne moed zoodanig verminderen, dat zy de vlucht na beneden namen, om het gevaar, dat haar anders dreygde, in tijds te ontwijken. 't Hervatten verging haar even qualik; want een tweede troep, met het zelve oogwit aanvallende, wierd met zoo overmannelikken dapperheyd, als de eerste, gekeert, en, byster onthaalt zijnde, al mede afgedreven. Noch bleev 't 'er niet by; en een versse schaar, sterker als de voorgaande, quam op nieu met geswinde felheyd aanspatten, haar aanstellende of zy alles op een kort vernilen zouwden! 't stond 'er ook na: want een gedeelte had de kruyn der vesten reets onder hunne voeten, hare standaarts daar op geplant, en dit geluyd in den mond, de Stad is ons, de Stad is ons: maar haast verkeerde de kans, en bleek hoe grooten dwaasheyd het is al

te voorbarig te zijn, en met een idele inbeeldinge van zegen hem zelven te kittelen voor den tijd: want zeker Burger op zulk een onaangenamen geluyd toeloopende, beantwoord het met een slag-swaard, en mayt enen Vendrig beyde de benen af, zeggende: dat dat zijn was; een ander wierd mede ter neder gevelt; de derde (want dri Vendrigs waren 'er op de wal gestegen) of di tot de zijne is gekeert ofte niet, is onzeker, vermits de rest hun allen op het lijv storte, ende dwong aarzeling de sprong hunner spits-broederen te wagen, achterlatende zoo veel dooden, dat 'er Manuel Cabeca Vaca, gelast om nochmaal een torn te doen, geen doorkomen aan en zag, en by gevolge geen gelegenheyd om aldaar iet meer uyt te werken. Zuurder zag het 'er uyt by den Rooden Toorn, alwaar ondertussen een bloedig gevecht voorviel: want di hier hadden op te passen, moesten niet alleen dien vinnigen hoop, di, door behulp van een storm-brug, over de graft en dus op de wal geklommen waren, het hoofd biden, maar wierden daar-en-boven van achteren, van twe stukken geschuts, tegen over de Zouwt-keeten gestelt, bestookt. Evenwel hoe heet het daar was, de Belegerden stonden pal, weerden haar wonderlik, en, door de vlytigheyd van wyven, maagden, jongens, gedient van het te voren geroerde barn-tuyg, en wat meer tot tegenweer noodig was, verjoegen mede de bespringers tot twemalen toe. Men deed echter alhier ook de derde tocht, maar zoodanig datze al mede, zonder vrucht voor den Vyand, afliep, en den strijd met den dag gelykelijk ten eynde bragt. Wel was het den Belegerden geen kleyn behulp, dat de Vissers van Schermerhorn en 't Eyland, uyt louwteren iver, in me-

nigte van schuyten en pramen voor de Ton quamen, en met hun verveerlik geroep: val aan, sla dood; magtig omzien in den Spanjaarden verwekten, en den nadruk der aanvechtinge grooteliks schorsten.

Dapper -
heyd der
Belegerden.

Onuysprekelik was de kloekmoedigheyd van di van binnen, hebbende alle een herte, en een onverschrokken moed om den Spanjaard te rug te dryven. Den Oversten Ionker Jakob Kabbeljauw, niet tegenstaande hy onpasselik was, bevond hem evenwel by de Poort, en strekte zijn volk tot geen geringen prikkel ter volhardinge. En werd zeker Schotsman di eer gegeven, dat hy, gedurende het stormen, over de twintig door zijne handen alleen heeft doen sterven. 't Gaat zeker, dat in al den tijd, nimand van de verweerdens van zijn steed week, zonder dood of deerlik gequest te wezen. Ende Conestagio van Genoua getuygt hoe den Vendrig Solis, nevens anderen van boven nedergeworpen, overbragt, dat hy onder de gene di den toegang verdadigden, noch helm, noch harnas, noch enig Soldaats-gewaad bespeurde, maar alleen luyden, als boots-gesellen gekleed, en vechten- de als Leewwen. Zelv het teedere Vrouwwen timmer, dat gemeenlik de tranen voor haar gereedste wapenen houwt, was onvertsaagt. Daar wert verhaalt van een Dochter, genaamt Trijn Rembrants, ouwd zestien-jaren, dat zy, voorzien van geweer, voor etlikke heen gestreeft zouwde hebben, en haar manhaftig aangevoert. Hoe fel, hoe ongehoort dat 'er is gestreden, de aangevochtene misten maar dertien Burgers, en vier-en-twintig Soldaten; de aanvechters daar-en-tegen wel duyzend man, waar onder Don Diego Felis en Francisco de Bovadilla benef-

Het verlies
van weder
zijden.

fens veel anderen van aanzien; Blasco Nunjes de Carajaval stierv wat daar na, aan zijn quetsure, van een kogel gekregen.

Den 20.
Septemb.
Alkmaar
weder be-
schoten.

Twe dagen na dezen yslikken storm, deed Don Frederik weder zeven hondert scheuten tegen de Stad, doch meerder schade aan de naastgelegene huizen als aan de wallen, daar hy op uyt was om over hoop te schiten. Geerne had hy gezien dat 'er noch eens een aanval begonnen waar; maar den Soldaat had zijn bekomst, en was voor heen zoodanig begroet, dat hy, noch door beleeft verzoeken, noch door ernstig gebieden, noch door grimmig dreygen, noch door hard te straffen, was voort te stuwten; ja sommige (men zegt van vijftien) liten haar eerder van hare Bevel-hebbers onder de voet stooten, eer zy een voet verzetteden om nochmaal 't geluk te proeven. Met den Belegerden daarentegen had, met het gelukken van den eersten wederstoot, alle vreeze uyt, weshalven zy niet schroomden den Vyand, daar zy noch onlangs voor 't sidderden, met trots en tergwoorden uyt te dagen; I. Forestus dicht'er dus van:

Lafheyd
der Spaan-
sen.

Koenheyd
vande Alk-
maarders.

Destitit incepto; quamvis hortantibus ultro
Matribus, ut positas carperet ille dapes.
Maluerant muros hunc scandere, seque levare
(Tantus amor pugnae est!) obsidione dolent.

't is te zeggen: hy (namelik den Spanjaard waar van hy in het begin van het gedicht had gesproken) staakte zijn aangevangen werk, hoewel de moeders hem van zelve nodigden om op de toebereyde gerechten te gast te komen, zij wilden wel dat hy de muren beklouwterde, en ruymte gekregen te hebben (zoo groot was hare lust tot het vechten) moeide haar.

Sluizen
geopent.

In dees tijd hadde Sonnoy aan Jonker Frederik van Zevender belast, de Sluizen te openen, de Dijken deur te steken, om di van Alkmaar door op-drift van water te ontzetten. .Hy volvoert zijnen last, en opent de sluizen van Krabbendam, Eertswouwde en de Zijp; doch niet zonder moeite met de Boeren, di dezelve, des nachts weder sloten, zulks dat menze met wacht moest bezetten. Ook wierden 'er verscheyden gaten in den Ooster-dijk gemaakt; en, by behulp van den noorden wind en springvloed, het water zoo hoog gejaagt, dat men op verscheyde plaatsen met schuyten over het land voer.

Een Dijk
deur geste-
ken.

Ende mangeld 'er meer niet aan het verdryven van den Vyand uyt dien hoek, van het doorsteken van den Hevendijck tussen Bergen en de Koedijker sluys, alsmede van den Balg-dijk achter Ouwddorp, daar zich de Huys-luyden dapper tegen aankanteden, roepende: men zocht haar op den vleys-bank te brengen, en in perijkel, om van alle kanten, met schuyten, overval- len te werden.

Den 28.
Septemb.
Tinnen-
gelt binnen
Alkmaar
geslagen

In Alkmaar, daar-en-tussen, mits de groote schaarsheyd van geld, wierd beraadslaagt, voor tien duyzend gulden tinnen penningen te slaan, en den Soldaten, onder belofte van vergoeding ten eynde der belegering, toe te tellen, gelijk geschiede.

Maarten Pitersz Vermey, over een wijl, aan Sonnoy, van daar na den Prins van Oranje, gezonden, als te voren verhaalt is, keerde thans, met schryven zijner Doorluchtigheyd, te rug; maar 's nachts na den acht-en-twintigsten van Herfstt-maand, door verscheyde wachten, tot dicht onder de Stad, geraakt zijnde, wierd

Een Brief
van den
Prins, aan
de Beleger-
den onder-
schept.

hy ontdekt, en ontquam 't met loopen, mits den Brief van zich werpende, di aanstonds opgevat, en, aan den Spaansen Veld-heer Don Frederik, behandigt wierd. Hy verstond daar uyt: hoe den *Prins* de vroomheyd der *Belegerden*, en hunnen standvastigen iver tegen het woeden des Vyands, hooglik roemde, en haar daar voor bedankte, achtende dat aan haar overwinninge, de bevrydinge van het gantse Land uyt den overlast en dwinglandije van den Spanjaard, hing. Daar benefens hoe hy beloofde bystant te zullen doen, zonder goed ofte bloed te willen sparen; ende datmen, verwittigt door vuurtekens, de dijken zouden doorsnyden, om 't gantse gewest onder te zetten; ja (of zy schoon niet en vuurde) indien men 't quam noodig te oordelen. Grooteliks speet het Sonnoy, dat deze letteren, vol krachtige redenen tot moed-schepping, niet in de Stad gekomen was; niet te min een af-schrift daar van ontvangen hebbende, nevens dien aan hem, vond hy middel, om den Belegeden van alles kennisse te geven.

De 8. Octo.
Het Leger
breekt op.

Hier gedeeg een ongeluk tot geluk, verlies tot merkelijk voordeel: Don Frederik, ziende zoo door den op-vloed, als door den langdurigen regen, een breede plek lands plas leggen, en vrezende voor een geheele overwateringe, waar van hy in den brief had gelezen, was bedrayt, en beducht dat, door te lang marren, het geheele heyr wel mogte verdrenken, ten minsten het geschut achter blyven . Dus deed hy het tydelik vervoeren, en, op den achtsten van Wijn-maant, het gantse Leger, na zeven weken beleg, opbreken. 't Welk de Stedelingen bemerkende, vielen moediglik uyt, en in den staart van den vertrekkenden Spanjaard, dien zy niet weynig volk ofsloegen.

Ziet daar al het pogen van den trotsen Vyant te niet, en Alkmaar uyt zoo bangen nood gered. Wien ziet hier niet de almachtige hand Gods, di alles leyd en stiert, gelijk, tot het uytrechten van zijn raad, vereyst werd? wi en zeyd niet, de Heere heeft zulks te weeg gebragt? 't is zeker God heeft den Belegerden een Leewen moed ingestort, en met een onkreukbare standvastigheid gewapent; hy heeft hare vingeren ten strijde geleerd, haren arm de metale boge spannen; hy heeft voor haar geweest, en in de spitse gestaan, om den Spanjaard te weren; hy heeft hem geweert, en doen afwijken. Wi twijffelter aan dat zulk een tale in den mond der bevryden als bestorven is geweest? immers het voegde haar, en billik was het dat zy niet alleen met den anderen vreugde oeffenden, maer ook eenpariglik de stemme des lofs opheffen, zeggende en zingende: Gelooft zy de *Heere* want hy heeft de stemme onzer smekinge gehoort; de *Heere* is onze sterkte, ende onzen schild, op hem heeft ons herte vertrouwt, en wy zijn geholpe; dies springt ons herte van vreugde en wy zullen hem met gezang loven. Wy zullen u verhoogen *Heere*, want gy hebt ons opgetrokken, en onze Vyanden over ons niet verblijd; gy hebt onze weklage verandert in een reye: gy hebt onzen zak ontbonden, en ons met blijdschap omgordet: op dat onze eere u Pzalm-zinge, en niet en swyge: *Heere* onze *God* in eewwigheyd zullen wy u loven. *Heere* gy hebt ons een harde zake doen zien, gy hebt ons gedrenkt met Swymel-Wijn, maar nu hebt gy, den genen di u vreezen, een banire gegeven, om di op te werpen: op dat uwe beminden zouwden bevrijd werden; in u hebben wy kloeke daden gedaan, en onze weder partyders vertreden. 't En ware de

Billikheyd
des lofs in
di tijd.

Psalm 28.

_____ 30.

_____ 60.

_____ 124.

Heere by ons geweest was, als de Mensen tegen ons op stonden, doe zouden zy ons levendig verslonden hebben als haren toorn tegen ons ontstak, doe zouden ons de wateren overloopen hebben, een stroom zoude over onze zile gegaan hebben, doe zouden de stouwte wateren over onze zile gegaan zijn; de *Heere* zy gelooft, di ons in hare tanden niet en heeft overgegeven tot een roov; onze zile is 't ontkomen, als een Vogel uyt den strik des Vogel-vangers, de strik is gebroken, en wy zijn 't ontkomen: onze hulpe is in den name der *Heeren*, di Hemel en Aarde gemaakt heeft.

Ook nu.

Diergelijken gejuych past ook ons, ons di uyt haar zijn gesproten. Wy ook zijn schuldig, di onverdiende weldaat van den Heere der heyr-scharen, tot een eewwige gedagtenis, en dankbaarheids plicht, in 't binnenste onzer gemoe-deren in te prenten, zijnen aller-heyiligsten naam met iver en ernst te prijzen, en, waardig zulk een genade, ons leven en doen aan te stellen. Im-mers niet alleen onze roemwaarde Voor-ouwders, waar aan wy zonder verwondering en blydschap niet behooren te gedenken, maar ook wy proeven en smaken dagelijks de aangename vruchten, van dien bitteren strijd, welken zy gestreden hebben. Al het goede, dat zy, door het slaan hunner wreede Vyanden, hebben verkregen, is ook tot ons gekomen; zijn zy, daar door, van het sware juk der Spanjaarden verlost? wy ook; hebben zy, daar door, verkregen vryheyd in zaken van Gods-dienst? wy al mede: Want indien zy hadden moeten bukken onder het geweld van den Spanjaard, en zich t' zijner gehoorzaamheyd vlyen, wat schijn van reden is' er, om te vermoeden, dat wy ooit daar van ontslagen zouden zijn geweest? derhalven dat

Opwek-
king tot
kloekmoe-
digheid.

elk onzer dit nooit uyt den zin stelle, maar steeds daar aan gedenke; dat groot en kleyn, jong en ouwt, de mogendheden des Heeren uytspreke, zijnen lof verkondigen, en in zonderheyd (want dit is Gode op het hoogste gevallig) dat een ider zich vromelik gedrage.

Dat elk onzer ook, in deze dagen der benaudheyd, in welke Koningen zich tegen ons opge- maakt hebben, ontsteken zy, met een branden- de begeerte om, als het de zaak afvorderde, 't rappier in de vuyst te nemen, en de razernye onzer Vyanden, di door zachte redenen, en be- scheydene aanbiddingen niet te vermurwen schy- nen, door de klem van 't scherp-geslepen staal te temmen. Wat een schande waar het zoo verre verbastert te zijn van den aart onzer Vaderen, datmen weygeren zouwde, tot bewaringe van hof en haven, verdadiging van vrouw en kinde- ren, bescherminge van de hervormde Gods- dienst, de wapenen te aanvaarden, daar zij be- reyde geweest zijn ten bloede toe te strijden?
Fortes creantur fortibus --
-- nec imbellem feroces
Progenerant aquilae columbam.

De dappere spruyten uyt dappere, nochte den moedigen arend bragte ooit een werelooze duyve voort. Wij dan willen wij roemen op de her- komst uyt zoo brave helden, di de grond waar op naderhand dat swaarijvig gebouw van on- zen staat leunde, gelegd hebben, en niet uyt ge- kreten werden voor ontaarde telgen uyt di eer- likke stammen, laat ons haar loflike voetstap- pen volgen, en de zalige asschen van haar, di zich schamen zouwden, in een verheerde en slaafse aarde te leggen, di zij door hun dapper-

heyd hebben vrij gestreden, di vergenoeginge geven, dat'er noch een vonk van iver na glori in ons glimt. Te dien eynde laat ons de heldendaden van haar ons zelven dikmaal erinneren: want de luyster van de dappere daden der gener, di enen igelikken naast bestaan, ontsteekt een ziel, waarin de edel-moedigheyd niet gants uytgeblust en is, met een gloet van gratigheyd, om hem in het weldoen te achterhalen of voor by te streven.

Als ook tot
Vertrouw-
wen op
God.

Inzonderheyd is noodig dat wij ons tot God begeben, en, wetende dat hy de grootste magt van de Grootsten der aarde kan doen verstyven, dat ook ons onderwinden, zonder zijnen zegen, niet en is, op hem leunen en steunen. En krachtiger spore en is'er niet hier toe, als dat wy gedurig op di wonderlikke verlossinge van Alkmaar, daar wy eerstmaal het licht aanschouwen, ster-oogen.

Hispanus hoc pulsus loco cives docet niti Deo
Et parva piorum manu fundi impiorum copias.

Den Spanjaard, van voor deze plaatse gejaagt, leert den Burger op *God* vertrouwen, en hoe der vromen kleyne magt der godloozen hoop kan te schanden maken. Zoo dan laat ons deze lesse aanhooren, deze stemme gehoorzamen, en uyt erkentnisse van eygen swakheyd, onze zorgen op God wentelen, hem onze rechtveerdige zake bevelen, en met gewisse verwachtinge van verhooringe kloppen aan den throon zyner genade, op dat hy ons besproeije met zijne gunst, ons helpe door zijne kracht, en de aanslagen onzer tegen partyders geheel en al te niet make. Zoo zal hy, wiens arm niet en is verkort, dat zij niet en zoude kunnen verlossen, wiens oore niet swaar

Esa: 59.

en is, dat hy niet en zoude kunnen hooren, ons, ter bequamer uur, hooren en verlossen. Hy zal maken dat het sweerd, nu genoeg met breyn en bloed begruyst, in zijne scheede wederkeere, dat onze land-palen in vrede gestelt werden, en dat onze Bond-genooten, di nu zoo onmenselik en barbarig werden verdrukt en uytgeplondert, uyt di harde slavernye der Fransen, waar onder zy nu zuchten, uytgerukt zullen zijn. Waar toe ons helpe de Heere der heyrshare, wiens name Krijgsman is: Amen.

EYNDE.

[35]

Nulla salus bello,
OFTE:
Geen Heyl in den
OORLOG.

O Averechts geslacht dat geerne dichte drommen
Van Vyanden beschouwt! dat 't moedigen der trommen
En 't hitsen der Trompet vermaak is! dat 't gedreun
Van 't dond'rende Geschut verheugt, gelijk een deun
Op lieflik Snaren-spel of schelle Keel gezongen!
Waar zijt gy uytgebroed wat heeft u aangedrongen
Om zoo gezint te zijn? wi vond in Oorlog vreugt
In onrust rust? vermaak in bitter ongeneugt?
Is niet de felle krijg vol moeilikke kwalen?
Vol kwelling en verdriet? wi zal al 't kwaad verhalen?
Dat dese met haar sleept! en zoo ik zulks al wouw,
'k Weet nauw van waar 't begin, waar 't eynde wesen zouw,
Den Oorlog is den oegst, waar in de dood veel lyken
Door haren Zeysen mayt, 't zy grooten, kleynen, ryken
Of armen, na het komt: want zy vernielt het al.
Een tijd, waar in men ramp op ramp, en ongeval
Op ongeval verneemt, een schouwspel. daar de wreedheyd
Haar droeve rol op speelt, en 't moord geweer gereed leyd,
Waar me men hakt, en houwt, en kerft, en steekt, en dood.
Wat isser banger als den bangen Oorlogs nood?
Den Oorlog is een school van holle rooveryen,
Daar rooven werd geleerd, geoeffent, en by tyen
Geprezen. den Soldaat acht, wat hy ziet, het zijn.
Niet langer zal den Heer van 't zijne meester zijn.
Als 't zoo een knaap belieft, Begeert hy slegs te zuypen?
Hy roept maar tap, gaat voort, zoo lang tot dat de kuypen
Geleegt zijn; wil hy spijs? hy eystze; of gewaad?
Schud uyt is zijne taal; of geld? 't is kameraad
Sa geef of 'k zal u fluks en hals en benen breken?
Hy ziet geen tranen aan, hy luystert na geen smeken
Di 't Kalvs-vel volgt verleert wel haast barmhertigheyd.
Medogen werd, door zucht tot plund'ren, uytgezeyd.
Zijn wil moet ingevolgt, zijn booze lust volkomen
Voldaan, En heeft hy nu dan eygenaar benomen,

[36]

Waar door hy leven moest, door dreygen, dwingen, slaan
Noch zal dan altemet de boosheyd verder gaan.
De vlam moet in het huys, het huys in d'as door blaken,
En branden zag men vaak in vechtens tijd de daken
van 't prachtig metsel-werk der grootsten afgebrand,
En haar daar uyt gejaagt, gedrongen door het land
Te swerven, om op nieuw een schuytplaats op te zoeken
En tot haar onderhouwd in deez' en geene hoeken
Der werreld hunne kost te bed'len. Hy, di gav,
Ontvangt nu selv, om niet in 't naar en duyster grav
Te zinken, door 't geweld des hongers. Hy, di and'ren
Herbergde, zoekt daar na. Zoo kan de kans verand'ren
Den Oorlog stoort den bouw, belet de Akker-man
Zijn noodig werk te doen: want zelden dat hy kan
Gerust zijn, en met vreed zijn tijd en vlijt besteden
In 't bouwwen van zijn land, schoon isset al op heden
Wat rust, ellend, en ramp, en droevheyd volgen na.
Daar 's Vyands deegen blinkt, verroest en ploeg, en spa.
Heeft imand voor de komst der krijgs-magt kunnen zayen
Op hoop van zaat te zien in d'oegst. Vaak word hem 't mayen
Belet: want daar een heyr van strydb're mannen woed
Raakt voor den oegst de hoop der boeren onder voet;
Het peerd eet gras en graan, en treed met zijne hoeven
Het overschot te niet in d'Oorlog, vaak van boeven,
En schuym van volk gevolgt, zoo wel als vrome li'en
Di eer en eerbaarheyd betrachten, moet men zien
(O byster gruwel stuk!) dat somtijds (ach 't gedenken
Daar aan onthust mijn hert) godlooze filen krenken
De kuysheyd, 't waardste pand van 't eerlik vrouwwen rot
En d'ongeschonden schoot der teed're maagden, tot
Voldoening van haar lust, zoo geyl als zondig schenden
De schaamt bedwingt mijn pen, dies waar wy 't henen wenden
Den Oorlog geeft geen heyl, of heul, dies moet het lest
Van dit mijn dichten zijn de vreed', de vreed' is best.

Korn: Schoon.